

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Helyi jelentőségű védett természeti terület neve:

Szekszárdi Sötétvölgyi erdő

Utoljára módosítva: 2013-08-15 17:47:34

Megye: Tolna

Községhatár: Szekszárd

A terület kiterjedése: 502.899 hektár

Védetté nyilvánítás év: 1975

GPS koordináták: E 617626 N 109947

Felmérést végző személy(ek) neve: Tóth István Zsolt

E-mail címe(k): tizs@citromail.hu

A terület megközelíthetőségének leírása

(pl. melyik utcán kell elhagyni a települést stb.):

A 6-os számú főközlekedési úton Szekszárd- Bonyhád útvonalon, Kakasd település előtt balra, 147,7 km-nél, egy 2 km-es aszfaltozott, bekötőúton lehet megközelíteni.

Terület rövid, szöveges bemutatása (max. 2000-2500 karakter):

megközelíthetőség, terület jellegének leírása (pl. természetes erdőfolt puhafa ligeterdővel stb.):
A Szekszárdi-dombság egy igen kedvelt kiránduló helye Sötétvölgy. Mint egy nagy katlan, úgy néz ki, mert az egyetlen lefolyása van a területnek és ezen a kis kapun érkezhetünk meg a területre, ha a 6-os számú főközlekedési útról leágazó, bekötőúton érkezünk a helyi védett területre. Nyugatról Kakasd, délről Grábóc, keletről pedig Szálka község határba lévő erdőbe érünk, ha felmegyünk a völgyet körül ölelő gerincre, ebből a természetes katlanból. Északra elhagyva a területet, szekszárdi közigazgatási határban, erdőt és szőlőültetvényt találunk, amiben híres szekszárdi vörösbor borszőlői teremnek. Amikor védetté nyilvánították, 1975-ben, elsősorban „közjóléti céllal” történ, amit ma divatosan rekreációs szolgáltatásnak hívunk. Itt tartották a majálisokat, május elsején és gyermektábort létesítettek faházakból, ami ma is működik. Már a létrehozásakor is murvával leszórt sétaút lett kialakítva az Erzsébet tisztás és a Haramia-forrás között, amelyet a Gemenci Állami Erdő és Vadgazdaság végzett az Aranyfürt TSZ segítségével, amelyen a sáros erdei földutakat elkerülve, nagyon kellemesen lehet sétálni, rosszabb időjárási körülmények között is. Terméskövel épített tűzrakó-helyeket alakítottak ki és rönkpadok, rönkasztalok lettek kihelyezve és ezek számát bővítik, de fel is újítják, ha szükséges. Azóta újabb sétaút lett kialakítva, sőt az idén kocogók számra is kijelöltek egy közel 5 km-es pályát, ezt a Gemenc Zrt. Bátaszéki Erdészete létesítette, de a létesítmények gondozását, pótlását és a szemét gyűjtését a helyi védett területen, ők végzik. 9 db. természetet bemutató táblát a Duna-Dráva nemzeti Park helyezett ki a sétautak mentén. Ezek az itt élő fák, virágok, gerincesek, rovarok néhány jellegzetes képviselőjét mutatja be. Régóta kiépített Haramia-forráson kívül még két forrást foglaltak, a Fekete és a Fazekas forrást. A Szekszárdi-dombság legmagasabb pontja is itt van a helyi védett területen a közel 300 m magas, Óriás-hegy. A Fekete-forrás mellett a Tolna Megyei Természetbarát Szövetség egy kopjafát állított és ezen közismert, elhunyt természetjárók névtábláival állítanak emléket. A hűvös völgyeiben és domboldalakon, üde talajon, bükkösök és gyertyános-tölgyesek jellemző erdőtársulásai a területnek. A melegebb és szárazabb oldalakon és a tetőkön, cseres-tölgyesek és virágos kőrises-molyhos tölgyesek uralják. A változatos erdőtársulásai a Tolnai-dombságra

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

jellemző löszön kialakult barna erdőtalajok találhatóak. A völgytalpon levő vízállásos sásrétre mézgás égert telepítettek és a kevésbé nedves rétre, meg kocsányos tölgyet. Ezt a területet sem kerülte el a tájideg fajokkal való telepítés, mint fehér akác, fekete- és erdei fenyő, de előfordul a fekete dió is, sőt fasorokat létesítettek zöld juharból, ami a mézgás égeresben tömegesen jelenik meg és nemkívánatos, sűrű „cserje-szintet” hoz létre a bőséges magterméséből. A természetes erdőtársulásaiban, több a Mecsek-hegységre is jellemző, szubmediterrán védett faj is előfordul, mint illatos hunyor, szúrós csodabogyó, pirítógyökér, jerikói lonc. A ritkás, tetőhelyzetben levő virágos kőris- molyhos tölgyesekben tavaszi hérics, tarka nőszirm, pázsitos nőszirm, szennyes ínfű, nagy ezerjófű található, amely a terület védett növényekben leggazdagabb erdőtársulása. Kora tavasz is már virágpompával várja a látogatókat, mert a cseres-tölgyesekben és gyertyános tölgyesekben fák lombfakadása előtti időt kihasználva virágozik az illatos hunyor, májvirág, epergyöngyike, dunavölgyi csillagvirág, odvas keltike, apró keltike, bogláros szellőrózsa, galambvirág, majd a lombsátor alatt, május végétől augusztus végéig több orchidea fajjal is találkozhatunk, mint bíboros kosbor, gérbics, madárfészek kosbor, kétlevelű sarkvirág és több nőszőfűfaj is él a területen. a hűvös völgyalji bükkösök védett növénye a július - augusztusban nyíló farkasölő sisakvirág. Zoológiai szempontból is sok érdekességet rejt a terület. Egyik kiemelkedő ritkasága a keleti ajtóscsiga, amely hazánkban ezen a helyen kívül csak Bátorligeten és a Keleti-Mecsek északi részének hűvös völgyeiben található. A védett lepkék közül a kisapolló-lepke a réteken való rajzásának látványa megragadó, de a kardos és a fecskefarkú lepke is fenséges látványt nyújt ahogy a virágos réten virágról-virágra száll. Tölgyesekben nem ritka a szarvasbogár, amely lárvája korhadó, vastag tölgyfában 5 évig fejlődik, aztán kifejlett alakban alig egy hónapot él. Havasi cincér a korhadó bükkfában fejlődik. Az idős bükkösökben költő fekete harkály korábbi odúit foglalja el a kék galamb, ami hazánk egyetlen odúban költő galambfaja. Sajnos a helyi védettség ellenére a potenciális élőhelyei fogynak, mert az utóbbi években és az elkövetkezőkben, több idős állománya a védett területnek, eléri a vágás-érettségi kort és letermelésre kerül, vagy már le is termelték, pedig a biodiverzitás megőrzése szempontjából fontos lenne ezek fennmaradása, megőrzése, ahogy a Erzsébet tisztás szélén álló másfél évszázadnál is idősebb cseres-tölgyes foltot is kivonták a termelésből úgy ezeket is érdemes lenne. Nem beszélve a fokozottan védett békászósas fészket magába foglaló erdőrészlet melletti erdőrészletet is letermelték már és a békászósas fészket magába foglaló erdőrészlet is letermelésre fog kerülni, csak a törvényben előírt védőzónát fogják meghagyni, ami egy ilyen érzékeny fokozottan védett madár számára kérdéses, hogy elegendő-e. A terület vadban gazdag, őz, gímszarvas, dámvad, vaddisznó gyakori terítéke a vadászoknak. Borz és róka is él a területen, de a védett mókussal is találkozhatunk a sétáink során. A változatos élőhelyekkel tarkított védett terület egy gyöngyszeme a kikapcsolódásra vágyó embereknek, ezért fontos lenne ennek az állapotnak a megőrzése és nem csak az embereket szolgáló létesítményekre kellene fordítani a pénzt, hanem a fajok sokszínűségét biztosító élőhelyek megóvására is, mert ha így megy tovább a fakitermelés a területen, akkor amiért védetté lett nyilvánítva, hogy őrizze meg a tájképi és természeti értékeket, az fog elveszni az utókor számára.

2. A TERÜLET ÁLTALÁNOS FELMÉRÉSE

2.1. Megtalálható még a védettség indoka a területen? - Igen

Szükség esetén részletezés, "Nem/Részben" válasz esetén indoklás:

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.2. Milyen élőhelyek mozaikok borítják a területet és milyen arányban?

95 % Erdő

5 % Gyep

% Cserjés

% Vizes terület

% Egyéb

2.3. Élőhelyi besorolás ÁNÉR- szerint (<http://www.novenyzetiterkep.hu/?q=magyar/node/45>):

K5 - Bükkösök K2 - Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek L2a - Cseres-kocsánytalan tölgyesek

M1 - Molyhos tölgyes bokorerdők RDa - Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves

származékerdők RDb - Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők

S1 - Akácültetvények E1 - Franciaperjés rétek

2.4. Területhasználat (kérjük, jelölje az észlelteket): Kaszálás,

Egyéb típus:

Jellemzőik, intenzitás:

2.5. Folyik-e természetvédelmi kezelés a területen? - Nem

Egyéb típus:

2.6. Megtalálhatóak-e az alábbi özőnfajok a területen, s milyen mennyiségben:

Akác: Sok

Selyemkóró: Kevés

Parlagfű: Kevés

Magas/kanadai aranyvessző: Kevés

Japánkeserűfű: Nincs

Gyalogakác: Nincs

Bálványfa ("ecetfa"): Kevés

Keskenylevelű ezüstfa: Nincs

Muflon: Nincs

Egyéb (nevezze meg): zöld juhar, nyugati ostorfa

2.7. Része a terület a Natura 2000 hálózatnak? - Igen

Egy része: %

2.8. Érintkezik a terület más természetes élőhelyekkel? - Igen

2.9. Ha igen, milyen típusú élőhellyel?

2.10. Érintkezik a terület más természetvédelmi oltalmat élvező területtel? (pl. Natura 2000, országos védettség, ex lege) - Igen

2.11. Ha igen, milyen természetvédelmi oltalmat élvező területtel? - Natura 2000

2.12. Van védettséget jelző tábla a területen? - Igen

Darabszám: 1

Állapotuk: megfelelő

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.13. Vannak vadgazdálkodási létesítmények a területen?

Magasles: 1 db

Vadetető: db

Szóró: 3 db

Egyéb (név és db):

3. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es növényfajok és számolt vagy becsült mennyiségük felsorolása

(a becslés lehet tőszámra, vagy területnagyságra vonatkoztatott, fokozottan védett faj esetében pontos tőszámat kell megadni)

Fokozottan védett növényfaj előfordulása nem ismert a területen. nagy ezerjófű 1000-2000 tő
Dictamnus albus tavaszi hérics 100-200 tő Adonis vernalis szennyés ínfű 200-300 tő Ajuga
laxmannii epergyöngyike 500-1000 tő Muscari botryoides nemes májvirág 10000 fölött
Hepatica nobilis dunavölgyi csillagvirág 2000-3000 tő Scilla vindobonensis Jerikói lonc
1000-2000 tő Lonicera caprifolium erdei borkóró 40-50 tő Thalictrum aquilegifolium
kakasmandikó 1 tő Erythronium dens-canis bársonyos kakukkszegfű 100-200 tő Lychnis
coronaria illatos hunyor 5000-10000 tő Helleborus odorus farkasölő sisakvirág / 1000-2000 tő
Aconitum vulparia szúrós csodabogyó / 5000-10000 tő Ruscus aculeatus turbánliliom 100-200
tő Lilium martagon pirítógyökér 500 -1000 tő Tamus communis pázsitos nőszirm 5-10
polychormon Iris graminea tarka nőszirm / 10-20 polychormon Iris variegata fehér madársisak
/ 50-60 Cephalanthera damasonium kardos madársisak / 50-60 Cephalanthera longifolium
bíboribolya nőszőfű/ 10-20 tő Epipactis purpurata csőrös nőszőfű 5-10 tő Epipactis leptochila
kislevelű nőszőfű / 100-150 tő Epipactis microphylla széleslevelű nőszőfű 20-30 tő Epipactis
helleborine kétlevelű sarkvirág 40-50 tő Platanthera bifolia közönséges gérbics / 10-20
Limodorum abortivum közönséges madárfészek / 20-30 Neottia nidus-avis bíboros kosbor 50-60
tő Orchis purpurea

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

4. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es állatfajok és számolt vagy becsült mennyiségük

(fokozottan védett fajoknál pontos állomány nagyságot kell megadni)

Csigák Pomatias rivulare keleti ajtócsiga 100 -1000 Helix pomatia éti csiga gyakori Lepkék Papilio machaon fecskefarkú lepke 100 -200 Iphiclides podalirius kardos lepke 100-200 Parnassius mnemosyne kis apollólepke 100-200 Vanessa atalanta atalanta lepke 100-200 Neptis sappho kis fehérsávospapilio 50-100 Inachis io nappali pávaszem 100-200 KÉTÉLTŰEK Bombinia variegata sárgahasú unka 50-100 Bufo bufo barna varangy 10-50 Bufo viridis zöld varangy 50-100 Hyla arborea zöld levelibéka 40-50 Rana dalmatina erdei béka 100-200 HÜLLŐK Lacerta viridis zöld gyík 50-100 Lacerta agilis fürge gyík 10-50 Elaphe longissima erdei sikló 10-50 MADARAK Fokozottan védett faj Aquila pomarina békászó sas 1 pár Védett fajok: Accipiter gentilis héja 1pár Buteo buteo egerészölyv 3-4 pár Asio otus erdei fülesbagoly 1 pár Dendrocopos major nagy fakopáncs 10-20 pár Dendrocopos minor kis tarkaharkály 5-10 pár Picus viridis zöld küllő 2-3 pár Dryocopus martius fekete harkály 2-3 pár Parus major széncinege 30-40 pár Parus caeruleus kék cinege 20-25 pár Parus palustris barátcinege 10-15 pár Aegithalos caudatus őszapó 2-3 pár Sitta europaea csuszka 20-30 pár Troglodytes troglodytes ökörsem 10-15 pár Turdus philomelos énekes rigó 10-20 pár Turdus merula feketerigó 20-30 pár Erithacus rubecula vörösbegy gyakori Sylvia atricapilla barátposzáta 10-20 pár Phylloscopus collybita csilp-csalp füzike 5-10 pár Motacilla alba barázdabillegető 1-2 pár Lanius collurio tövisszúró gébics 1-2 pár Passer montanus mezei veréb 5-10 pár Coccythraustes coccythraustes meggyvágó 10-20 pár Carduelis chloris zöldike 10-20 pár Carduelis carduelis tengelic 4-5 pár Fringilla coelebs erdei pinty gyakori Emberiza citrinella citromsármány 10-20 pár Ficedula albicollis örvös légykapó 20-30 pár Muscicapa sriata szürke légykapó 4-5 pár Columba oenas kék galamb 2-3pár Regulus regulus királyka 2-3 pár Certhia brachydactyla rövidkarmú fakusz 2-3 pár Emlősök Erinaceus concolor Keleti sünn 10-20 pld. Sciurus vulgaris Mókusz 2-4 pld. Glis glis Nagy pele 20-30 pld.

5. Egyéb észrevétel